

5 mavzu: Rivojlanayotgan mamlakatlarda agrar siyosat va oziq ovqat xavfsizligi.

Reja:

- a. Rivojlanayotgan mamlakatlarda agrar siyosat va islohotlarning hususiyatlari hamda yo'nalishlari;
- b. Oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashda davlat dasturlari;
- c. Oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashda agrar sohani rivojlantirish.

Kalit so'zlar: Rivojlanayotgan mamlakatlar, Agrar siyosat, Oziq-ovqat xavfsizligi, Davlat dasturi, Agrar soha.

Foydalangan adabiyotlar:

Asosiy adabiyotlar

1. Abdug'aniyev A., Abdug'aniyev A.A. Agrar siyosat va oziq-ovqat xavfsizligi - (darslik)- T.: TDIU, 2004. - 304 bet.
2. Abdug'aniyev A., Avdug'aniyev A.A. Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti. Darslik. - T.: O'zbekiston yozuvchilar uyushmasi adabiyot jamg'armasi nashriyoti, 2006 yil. -288 bet.
3. Abdug'aniyev A., Abdug'aniyev A.A. - Qishloq xo'jalik iqtisodiyoti. Darslik. - T.: TDIU, 2004. - 304 bet.

Qo'shimcha adabiyotlar:

1. Iqtisodiyotning agrar sektori. T.Jo'rayev, Sh. Allayarov, X.Asatullayev, T. Umarov, Ma'ruzalar matni. -T.: TIM, 2012
2. Salomov T. Hamdamov Q.S. Tursunxo'jayev T.L., To'raxo'jayev T.I., Hakomov R.X., O'roqov N.I., Aripov I.M., Jahon qishloq xo'jaligi. O'quv qo'llanma. - T.: TDIU, 2004. - 128 b.
3. Hakimov R. Agrosanoat majmuasi iqtisodiyoti, -T.: MCHJ "RAM-S", - 2007. 367 b.
4. Hakimov R., Otaqulov M., Yusupov E., Yusupov M., Agrosanoat majmui iqtisodiyoti. O'quv qo'llanma. - T.: TDIU, 2004. - 160 b.
5. Salimov T., Hamdamov Q.S., Tursunxo'jayev T. L., To'xtayev T.I., Xakimov R.X., O'roqov N.L., Aripov I.M. Jahon qishloq xo'jaligi. O'quv qo'llanma. - T.: TDIU, 2004. - 128 b.

Internet saytlari

1. www.samqxi.uz - Samarqand qishloq xo'jalik instituti veb-sahifasi
2. www.lex.uz - O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi.
3. www.agro.uz - O'zbekiston Respublikasi Qishloq va Suv xo'jaligi vazirligi portali.
4. www.stat.uz - O'zbekiston Respublikasi Davlat Statistika Qo'mitasi portali
5. www.gov.uz - O'zbekiston Respublikasi Hukumat portali.
6. www.fao.org - Birlashgan millatlarning qishloq xo'jaligi va oziq-ovqat tashkiloti portali.

1 Rivojlanayotgan mamlakatlarda agrar siyosat va islohotlarning hususiyatlari hamda yo'nalishlari;

Koreya Respublikasining qishloq xo'jaligi sohasida siyosati

Koreya Respublikasi qishloq xo'jaligining asosiy vazifalari mamlakatdagi asosiy ozuqa vositasi bo'lgan guruchning ichki ta'minoti yetarliligi hamda shaharlar va qishloqlarda uy xo'jaliklari daromadlari tengligini ta'minlashdir. Hukumat mazkur maqsadlarga hosilni ko'paytirish va iste'molni kamaytirishga intildi. Yetishtirishni ko'paytirish uchun davlat ichki ishlab chiqaruvchilar uchun maqbul narxlarni belgilab, import qilinuvchi tovarlar uchun yuqori to'siqlar kiritdi. Sholi, arpa, makkajo'xori, soya va tamakining mamlakatda yetishtirilishi subsidiya qilindi. Importga nisbatan baland to'siqlar sholi, arpa, sabzavot, meva yetishtiruvchi va chorvadorlarni himoya qilishdi. lekin bug'doy, yem uchun g'alla, moyli o'simliklar, terilar va paxta importiga nisbatan savdo to'siqlari joriy etilmadi.

Hosilning o'rtacha 26 foizini balandroq narxda xarid qilish orqali (1990-1997 yillar- dagi kabi) davlat guruchning xarid narxini muvofiqlashtiradi. 2012 yilga kelib davlat xaridi sholi hosilining 14 foizigacha pasaydi. Ishlab chiqaruvchilarni narxlar orqali qo'llab-quvvatlash va importni cheklash ichki bozorda jahon bozoriga qaraganda yuqoriroq narxlar shakllanishiga olib keldi. Bu esa iste'molni kamayishini rag'batlantirdi.

Xalqaro shartnomalarga binoan 1980 yillarda importga nisbatan cheklovlar qadam baqadam bekor qilinib, mamlakat bozorlarini xorijiy ishlab chiqaruvchilarga ochib berdi. Import qilingan guruch qayta ishlash uchun mo'ljallangan bo'lib, yuqori sifatli mahalliy guruch bevosita iste'mol uchun talabni qondirishi lozim edi. 2001 yil 1 yanvardan boshlab Koreya barcha qishloq xo'jaligi mahsulotlari importini erkinlashtirdi va guruchdan tashqari barcha oziq-ovqatlarga nisbatan tariflar chegarasini belgiladi. 1239 toifadagi tovarlar uchun o'rtacha tarif 64,8 foizni tashkil qilardi.

1994 yilda hukumat 50 mlrd dollarga teng bo'lgan besh yillik qishloq xo'jaligini qayta tuzish dasturini boshladi. guruch ishlab chiqarishni qo'llab-quvvatlash strategiyasidan farqli o'laroq yangi dastur resurslarni qayta taqsimlab, boshqa sohalar, jumladan tovar ekinlar hamda qishloq joylarda infratuzilma va marketingni rivojlantirish- ga qaratdi.

Oxirgi yillarda Koreyada guruch iste'moli ishlab chiqarishga qaraganda tezroq kamaydi. Undan tashqari import qilingan guruch ichki bozorda mahalliy guruch bilan raqobat qiladi. guruch ko'pligi va Jahon savdo tashkiloti talablari tufayli hukumat guruchni sun'iy baland narxlarda xarid qilish amaliyotidan voz kechdi. guruch mamlakat zaxiralari uchun bozor narxida sotib olinadi va

aholiga ham chegirmasiz bozor narxida sotiladi.

Ushbu sharoitda fermerlarni himoyalash maqsadida davlat ularga qonunga ko'ra har xil kompensasiya turlarini taklif qiladi. Birinchidan, har yili fermerlar o'z sholi dalalarini ekkani uchun har gektariga taxminan 600 dollar olishadi. Ikkinchi kompensasiya guruchning ichki bozordagi narxi davlat belgilagan darajadan pastga tushsa, ular yordam puli olishadi. Bunday holatda fermerlar narxning farqini 85 foizini olishadi. Yana bir chora guruchning haddan tashqari ko'p yeti shtirilishini oldini olishga qaratilgan. fermerlar ketma-ket uch yil davomida dalani tijorat maqsadida ekishmagan bo'lsa har gektar uchun 3000 dollar olishadi.

2. Rivojlanayotgan mamlakatlarda oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashda davlat dasturlari;

Yer yuzi aholisining tez ko'payib borayotgani bilan oziq-ovqat mahsulotlari ishlab chiqarish hajmining o'sish imkoniyatlari cheklangani o'rtasidagi tafovut oziq-ovqat dasturini hal etish masalasi yildan-yilga keskinlashib borayotganining asosiy sababi ekani haqida bugun ortiqcha gapirishning hojati yo'q, deb o'ylayman.

Sodda qilib aytganda, oziq-ovqat mahsulotlari ishlab chiqarish hajmining o'sishi aholi soni va ehtiyojlarining o'sishidan ortda qolmoqda. Bu tafovut, avvalo, oziq-ovqat mahsulotlarini jadal ishlab chiqarish uchun tegishli sharoitlar mavjud bo'lmagan mamlakat va hududlarda chuqurlashib bormoqda.

Bu o'rinda gap, birinchi navbatda, atrof-muhitning ekologik jihatdan buzilishi hamon davom etayotgani, iqlim o'zgarishlarining oldindan aytib bo'lmaydigan oqibatlarini, tez-tez takrorlanayotgan qurg'oqchilik va suv resurslari taqchilligi, jumladan, sug'orish uchun yerosti suvlarining tugab borayotgani, irrigatsiya, melioratsiya va yerlarning unumdorligini qayta tiklashga yo'naltiriladigan investitsiyalarning yetarli emasligi haqida bormoqda.

Yerlarning ekologik jihatdan buzilishi kimyoviy moddalar, mineral o'g'it va pestitsidlarni tinimsiz ishlatish oqibatida yanada kuchaymoqda. Bularning qatoriga urbanizatsiya, ya'ni shaharlashuv jarayonlari, aholining qishloqlardan shaharlarga ko'chishi bilan bog'liq muammolar ham qo'shilmoqda. Natijada oziq-ovqat mahsulotlari yetishtirish uchun ekin maydonlari sezilarli darajada qisqarib ketmoqda.

Shuningdek, Xitoy, Hindiston kabi Osiyoning bir qator mamlakatlarida aholi daromadlarining jadal sur'atlar bilan ko'payib, shunga mos ravishda oziq-ovqat mahsulotlarini iste'mol qilish hajmi ortib borayotganini ham e'tibordan soqit qilib bo'lmaydi. Oziq-ovqat mahsulotlarini «daladan dasturxonga» sxemasi bo'yicha iste'molchiga yetkazib berishda ulkan yo'qotishlarga yo'l qo'yilmoqda.

BMTning Oziq-ovqat va qishloq xo'jaligi tashkiloti ma'lumotlariga ko'ra, har yili dunyo bo'yicha qariyb 1,3 milliard tonna miqdoridagi salkam 1 trillion dollarlik oziq-ovqat mahsulotlari shu tariqa boy beriladi.

Obyektiv real holat ana shunday bo'lib, ayniqsa, bu muammo g'oyat keskin bo'lib turgan mintaqa va hududlarda oziq-ovqat xavfsizligi prognozi va muammolari haqida so'z borganda, bu haqiqatni hisobga olish kerak.

Oziq-ovqat mahsulotlariga bo'lgan me'yordagi ehtiyojni aniqlashda mutanosib ratsion asosida ovqatlanishni ta'minlash vazifasi faqat me'yordagi kaloriyaga ega bo'lgan va har kuni iste'mol qilinadigan oziq-ovqat mahsulotlaridan iborat emasligini e'tiborga olish o'ta muhimdir.

To'laqonli ovqatlanish ko'p jihatdan uning tarkibiga, iste'mol qilinadigan oziq-ovqat mahsulotlarining insonning normal rivojlanishi va faoliyat yuritishi, uning organizmida to'g'ri modda almashinuvi, salomatlikni mustahkamlash, kasalliklarning oldini olish, keksayish jarayonini sekinlashtirish va umrni uzaytirish uchun zarur bo'ladigan to'yimli va sifatli moddalar bilan kerakli darajada ta'minlanishiga bog'liq.

Bu borada ovqat bilan birga o'rnini hech narsa bosolmaydigan aminokislotalar, vitaminlar, mineral moddalar, mikroelementlar va organizmda o'z-o'zidan hosil bo'lmaydigan boshqa moddalarning ham iste'mol qilinishi inson hayoti uchun eng muhim ahamiyatga egadir.

Ana shu foydali moddalar, vitamin va mikroelementlar katta miqdorda faqatgina sabzavotlar, meva va uzum tarkibida bo'ladi va ularning o'rnini boshqa hech qanday mahsulot bosa olmaydi.

Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti ma'lumotlari shundan dalolat beradiki, bugungi kunda rivojlanayotgan mamlakatlarda bir kishi uchun tavsiya etilgan kundalik 400 gramm o'rniga juda kam miqdorda - bor-yo'g'i 150-200 gramm meva va sabzavot iste'mol qilinmoqda.

Xalqaro diyetologlarning tavsiyasiga ko'ra, inson iste'mol qiladigan oziq-ovqatning kamida 50 foizini meva va sabzavotlar tashkil etishi zarur.

Hurmatli konferensiya ishtirokchilari!

Yuqorida bayon qilingan fikrlarni umumlashtirgan holda, biz mazkur forumning maqsad va vazifalarini siz, anjuman qatnashchilarini O'zbekistonda sabzavot, meva va uzum yetishtirish bo'yicha to'plangan katta tajriba va salohiyat bilan, ularning dunyo seleksiyasida o'xshashi bo'lmagan juda boy, xilma-xil navlari, betakror sifati bilan tanishtirish, oziq-ovqat sohasidagi mavjud muammolarni yechishda va global oziq-ovqat dasturini hayotga tatbiq etishda O'zbekistonning qo'shayotgan hissasini oshirish imkoniyatlarini muhokama etishdan iborat deb bilamiz.

Barchamizga yaxshi ma'lumki, mamlakatda yetishtiriladigan oziq-ovqat

ekinlarining ahvoli, istiqboli va turlari, ulardan olinadigan hosilning mazali ta'mi va foydali xususiyatlari, ularning milliy iqtisodiyot va eksportda tutadigan o'rni, birinchi navbatda, shu davlatning geografik joylashuvi, uning tuproq-iqlim sharoitiga va albatta shakllangan dehqonchilik madaniyati va saviyasiga, kerak bo'lsa, muayyan mahsulotni yetishtirish mahoratiga, bunday mahsulotlarning mahalliy va xorijiy bozorlarda nechog'liq xaridorgir bo'lishiga bog'liq.

Haqiqatan ham, O'zbekistonning noyob tuproq-iqlim sharoiti, mamlakatimizda quyoshli kunlar bir yilda o'rtacha 320 kun bo'lishi, barcha to'rt faslning izchil almashinuvi keng turdagi yuqori sifatli meva va sabzavotlarning asosiy navlarini yetishtirish uchun qulay imkoniyatlar yaratadi.

Mamlakatimiz qishloq xo'jaligi mavsumining o'ziga xos xususiyati shundaki, bu mavsum yangi ko'katlar tabiiy sharoitda yetiladigan mart oyining dastlabki kunlaridan boshlanib, butun yil mobaynida, bozorlarga uzum, qovun, xurmo va behining kechki navlari yetkazib beriladigan dekabr oyining boshiga qadar davom etadi. Bu esa O'zbekistonni meva-sabzavot va poliz mahsulotlari bilan deyarli yil davomida barqaror ta'minlaydigan ishonchli bazaga ega bo'lgan mamlakatga aylantiradi.

Siz, muhtaram mehmonlarga yana bir sirni aytmogchiman. Jahonda kamdan-kam uchraydigan tabiiy va tuproq-iqlim sharoitlarining uyg'unligi tufayli dunyodagi eng mazali va eng foydali meva-sabzavotlar faqat bizning mintaqamizda yetishtirilishi mumkin.

Chindan ham, bizning mevalarimizdan tatib ko'rgan har qanday odam, o'ylaymanki, mening fikrimga qo'shiladi. Barchamiz ham o'z yurtimizda yetishtiriladigan meva-sabzavotlarni xush ko'ramiz, albatta. Biroq, dunyoning har bir go'shasida ham shunday qulay ob-havo, iqlim, tuproq sharoitlari mavjud emas. Bundan tashqari, bu borada olimlar hozirgacha aniq ta'riflab bera olmaydigan ko'pgina boshqa bir-biriga bog'liq omillar ham borki, ularning har qaysisi o'zgacha ta'sirga ega. Bu mahsulotlar foydali mikroelementlarga juda boy va qadimda Ibn Sino turli kasalliklarni davolash uchun aynan meva va sabzavotlardan foydalangan, chunki u zamonlarda kimyoviy dori-darmonlar mavjud bo'lmagan, bemorlar tabiiy vositalar yordamida davolangan. Bu esa eng avvalo sabzavot, meva, turli giyoh va o'simliklardir. Bugungi kunda ham qishloqlarimizdagi xalq tabiblari bunday vositalardan qanday foydalanish, ba'zi bir xastaliklarni qay usulda davolashni yaxshi biladilar. Men sizlarni bizning meva-sabzavotlarimizni tatib ko'rishga taklif qilar ekanman, avvalambor, ularning ana shu xususiyatlarini nazarda tutaman.

Ekspertlarning ma'lumotlariga ko'ra, bizning sharoitimizda yetishtirilgan meva-sabzavotlar bebaho iste'mol xususiyatlari, ya'ni tarkibida tabiiy shakar, amino va organik kislotalar, salomatlik uchun eng muhim bo'lgan

mikroelementlar va oziq-ovqat ratsionida o'rnini almashtirib bo'lmaydigan turli biologik moddalarga boyligi bilan boshqa mintaqalarda yetishtirilgan ana shunday mahsulotlardan sezilarli ravishda yuqori turadi.

O'zbekistonda yetishtiriladigan meva va sabzavotlarning faqat ularga xos bo'lgan xususiyatlari va to'yimlilik darajasi haqida gapirganda, shuni qayd etish kerakki, mamlakatimiz seleksionerlari sabzavot, poliz ekinlari va kartoshkaning 170 dan ortiq navini, meva va rezavor ekinlar va uzumning 175 ta yangi navini yaratdilar.

O'zbekiston qadimdan o'zining o'rik, shaftoli, olxo'ri, nok, gilos, anjir, anor, behi, uzum, pomidor, bodring, piyoz, sarimsoq piyoz va boshqa ko'plab meva va sabzavotlari, beqiyos mazasi va xushbo'y hidi bilan ajralib turadigan qovunlari bilan ma'lumu mashhurdir.

O'zbekistonda shakllangan ko'p asrlik an'anaviy sabzavotchilik va bog'dorchilik madaniyati azaldan mahalliy o'g'itlardan foydalanishni ko'zda tutadigan biologik dehqonchilik prinsiplariga asoslangan. Bu genlarni modifikatsiya qilish texnologiyalarini qo'llamasdan, juda mazali ta'mga va iste'mol xususiyatlariga ega bo'lgan ekologik toza meva va sabzavotlar yetishtirish imkonini beradi.

Ayni masalaga alohida to'xtalib o'tish mumkin, lekin bu mavzu dunyoda anchagina dolzarb bo'lib, shu haqda turli, ba'zan hatto qarama-qarshi fikrlar ham mavjud. Mening nazarimda, genlarni modifikatsiya qilish texnologiyalari, umuman olganda, yaxshi niyatda yuzaga kelgan, ya'ni hosildorlik hajmini oshirishga qaratilgan. Lekin, bunday texnologiyalar inson salomatligiga ziyon yetkazmayotgani, o'n yoki yigirma yildan keyin salbiy oqibatlarni keltirib chiqarmasligi aniq isbotlanmagunga qadar, men bu masala bilan hozir faol shug'ullanayotganlarga bu ishlarga juda berilib ketmaslikni tavsiya qilgan bo'lardim. Bunda, o'ylashimcha, eng avvalo tijorat, hatto egoistik maqsadlar ko'pincha ustunlik qiladi. Mening shaxsiy fikrim shuki, bu masala ustida har tomonlama chuqur o'ylab ko'rish lozim.

4 Rivojlanayotgan mamlakatlarda oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashda agrar sohani rivojlantirish.

Oziq-ovqat mahsulotlari, birinchi navbatda, sabzavot, meva va uzumni daladan iste'molchiga yetkazib berishda nobudgarchiliklarning oldini olish bo'yicha jiddiy ishlarni davom ettirishimiz zarur. Avvalambor, meva va sabzavotlarni saqlaydigan ombor va muzlatgichlar tizimi yetarli darajada rivojlanmagani, logistika va yo'l xarajatlari bilan bog'liq ko'pgina muammolarni yechish talab etiladi.

Shuni afsus bilan aytish kerakki, yurtimizda yetishtirilayotgan meva-

sabzavot mahsulotlarining aksariyat qismi yangi uzilgan holda emas, balki konservatsiya qilingan, qayta ishlangan yoki quritilgan holda iste'mol qilinmoqda. Bunday holatda mahsulotlar o'zining sifati, ta'mi va tibbiyot nuqtai nazaridan iste'mol xususiyatlarini ma'lum darajada yo'qotadi.

Mazkur sohada sezilarli o'zgarishlar bo'layotganiga qaramasdan, mahsulotni asl holida saqlash, narx-navo barqarorligini ta'minlash, uning keskin oshib ketishining oldini olish, narx-navoga mavsumiy omillarning ta'sirini kamaytirish va boshqa masalalarni hal etish uchun zarur bo'lgan barcha infratuzilma, resurs va imkoniyatlarga ega emasmiz, bu borada muzlatish, neytral gazli muhitda saqlash kabi zamonaviy texnologiyalarni yanada ko'paytirish talab qilinadi.

Ayni paytda O'zbekistonda bu yo'nalishda keng ko'lamli ishlar amalga oshirilmoqda. Bugungi kunda jami 190 ming tonnadan ziyod meva va sabzavotlar saqlanadigan 274 ta zamonaviy sovutgichli kamera va omborlarni qurish va to'liq rekonstruksiya qilish ishlari nihoyasiga yetkazildi.

2010-yilda «Navoiy» erkin industrial-iqtisodiy zonasi hududida 3 ming tonnadan ortiq sarxil meva-sabzavotni neytral gazli muhitda saqlash bo'yicha zamonaviy quvvatlar foydalanishga topshirildi. Ushbu mahsulotlar xalqaro aviya transport yordamida Yevropa va Osiyo mamlakatlari bozorlariga yetkazib berilmoqda.

Buning uchun biz mamlakatimizda tashkil etilgan, Navoiy shahri xalqaro aeroportini o'z ichiga olgan, dunyodagi yirik yuk tashish kompaniyalaridan biri - «Korean Eyr» kompaniyasi boshqaruvida faoliyat ko'rsatayotgan intermodal logistika markazi quvvatlaridan keng foydalanmoqdamiz.

Hozirgi vaqtda mamlakatimizda jami 630 ming tonna mahsulotni saqlash quvvatiga ega bo'lgan 1300 dan ziyod ombor mavjud. Ularda har yili meva-sabzavot mahsulotlarining asosiy turlari saqlanmoqda. Bu esa ichki bozorda narx-navoni barqaror ushlab turish va kuzgi-qishki mavsumda ushbu mahsulotlarni eksport qilishni kafolatli ta'minlash imkonini bermoqda.

Yaqin vaqt ichida O'zbekiston kompaniyalari Boltiq dengizi bo'yidagi Liyepay portida bir kecha-kunduzda 1,5 ming tonna mahsulotni saqlash quvvatiga ega bo'lgan transport-logistika markazini tashkil etadi. Ushbu markaz orqali meva-sabzavot mahsulotlari Shimoliy va G'arbiy Yevropa mamlakatlariga to'g'ridan-to'g'ri yetkazib beriladi.

Qishloq xo'jaligini modernizatsiya qilish va uning samaradorligini oshirish, oziq-ovqat mahsulotlari ishlab chiqarishni ko'paytirish, ularning turini kengaytirish va sifatini oshirish bo'yicha oldimizga qo'ygan maqsadlarimizga xorijiy investitsiyalarni jalb etmasdan, xalqaro moliya institutlari va bank tuzilmalarining yordami va qo'llab-quvvatlashiga tayanmasdan turib erishib

bo'lmashligini biz yaxshi anglaymiz.

Xalqaro qishloq xo'jaligini rivojlantirish fondi, Osiyo taraqqiyot banki, Jahon banki, Islom taraqqiyot banki, Global ekologik fond, Birlashgan Millatlar Tashkilotining Oziq-ovqat va qishloq xo'jaligi tashkiloti kabi boshqa ko'plab institutlar, shuningdek, xorijiy mamlakatlar hukumatlari agentliklarining shu borada ko'rsatayotgan yordamini biz yuksak qadrlaymiz. Ularning ishtirokida yuzdan ortiq investitsiya va grant loyihalarini amalga oshirish uchun 1,1 milliard dollardan ortiq mablag' jalb etildi.

Ajratilgan moliyaviy mablag'lar bilan birga, birinchi navbatda, ilg'or agrosanoat texnologiyalarini jalb etish, qishloq xo'jaligi infratuzilmasi, irrigatsiya va melioratsiya tizimlarini rivojlantirish va rekonstruksiya qilish, marketing va jahon bozorlariga chiqish bo'yicha yangi texnologiyalarni joriy qilish borasida ko'rsatilgan amaliy yordam va hamkorlik uchun alohida minnatdorlik bildirmoqchiman. O'ylaymanki, kimki shunday qo'llab-quvvatlashdan bahramand bo'lgan bo'lsa, bunday yordamning ahamiyatini yaxshi tushunadi.

Janob Joze da Silvaning tashrifi doirasida O'zbekiston Respublikasi va BMTning Oziq-ovqat va qishloq xo'jaligi tashkiloti o'rtasida hamkorlik to'g'risida bitim imzolayotganimiz, Toshkent shahrida ushbu tashkilot vakolatxonasini ochayotganimizni alohida ta'kidlamogchiman.

O'zbekiston bilan BMTning qishloq xo'jaligi sohasidagi asosiy moliyaviy instituti bo'lmish Xalqaro qishloq xo'jaligini rivojlantirish fondi o'rtasida konstruktiv hamkorlik o'rnatilganidan mamnun ekanimizni bildirmoqchiman. Bu fondning asosiy vazifalaridan biri yuqori samaradorlikka ega bo'lgan qishloq xo'jaligi tizimini shakllantirish bo'yicha o'zini oqlagan yondashuvlarni amalga oshirishdan iboratdir.

Fursatdan foydalanib, Osiyo taraqqiyot bankining mamlakatimizda oziq-ovqat xavfsizligi masalalarini hal etishdagi muhim o'rnini ta'kidlamogchiman. O'zbekiston va Osiyo taraqqiyot banki o'rtasida jadal rivojlanib borayotgan, qishloq xo'jaligi sohasining o'zida umumiy qiymati 400 million dollardan ziyod oltita loyihani amalga oshirish imkonini bergan hamkorlikni biz yuksak qadrlaymiz.

Hamkorligimizning eng muhim ustuvor yo'nalishlaridan biri irrigatsiya tizimlarini modernizatsiya qilishga qaratilgan loyihalardir.

O'tgan yili Osiyo taraqqiyot banki, Yaponiya xalqaro hamkorlik agentligi bilan hamkorlikda Amu-Buxoro mashina kanalini qayta tiklash loyihasini amalga oshirishni boshlaganimiz bejiz emas. Uning doirasida 1,8 milliondan ziyod odam istiqomat qilayotgan 315 ming gektar maydonni suv bilan ta'minlaydigan irrigatsiya infratuzilmasi rekonstruksiya va modernizatsiya qilinadi.

Qishloq xo'jaligi sohasini rivojlantirishda Jahon bankining ishtiroki tobora

kengayib bormoqda. Umumiy qiymati 380 million dollar bo'lgan 8 ta loyiha amalga oshirildi, joriy yilda yana umumiy qiymati 450 million dollarlik ikkita loyihani hayotga tatbiq etish rejalashtirilmoqda.

Janubiy Qoraqalpog'istonda uzoq muddatli imtiyozli kreditlar hisobidan suv resurslarini boshqarishni yaxshilash bo'yicha 260 million dollarlik yirik loyihani amalga oshirishga kirishmoqdamiz.

Mazkur loyiha doirasida yaroqsiz holga kelib qolgan 30 ming gektar yerni qayta tiklash rejalashtirilmoqda. Kelgusida bu maydonlarda diversifikatsiyalashgan va yuqori darajada mexanizatsiyalashgan oziq-ovqat mahsulotlari yetishtirish mo'ljallanmoqda.

Jahon banki bilan hamkorlikda mamlakatimizning yettita viloyatida amalga oshirilayotgan, bog'dorchilik va sabzavotchilikni kompleks modernizatsiya qilishga qaratilgan, umumiy qiymati 200 million dollar bo'lgan loyiha katta istiqbolga ega bo'lib, uning doirasida urug'chilik, o'simliklar seleksiyasi va muhofazasi sohasidagi ilmiy-tadqiqot salohiyatimizni modernizatsiya qilish va oshirish, shuningdek, zamonaviy agrotexnologiyalar yo'nalishida sarmoyalar kiritish maqsadida fermer xo'jaliklari va kichik biznes subyektlari uchun kredit liniyalarini ochish ko'zda tutilmoqda.

Mazkur loyihaning istiqbolli va yangiligi BMT qoshidagi Global ekologik fondning e'tiborini tortgani, fond tomonidan fermer xo'jaliklarida ilg'or texnologiyalarni joriy etish va yangi zamonaviy uskunalarni xarid qilishga qaratilgan 13 million dollarlik grant taqdim etilgani quvonarlidir.

Islom taraqqiyot banki bilan hamkorlikda Xorazm, Jizzax va Sirdaryo viloyatlarining irrigatsiya tizimlarini qayta tiklash bo'yicha umumiy qiymati 143 million dollar bo'lgan ikkita loyiha amalga oshirilmoqda, shuningdek, Surxondaryo viloyatida suv resurslarini boshqarishni yaxshilashga qaratilgan loyihani tayyorlashga kirishildi.

Xorijiy sheriklar bilan birgalikda tashkil etilgan, meva-sabzavot mahsulotlarini saqlash, qayta ishlash va eksport qilish bilan shug'ullanadigan agrosanoat korxonalarini iqtisodiyotimizda tobora katta o'rin egallab bormoqda.

O'zbekistonda qishloq xo'jaligi sohasida bugungi kungacha Germaniya, Gollandiya, Avstriya, AQSh, Shveysariya, Xitoy, Janubiy Koreya, Italiya, Ispaniya kabi 50 ta mamlakatdan to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar jalb etilgan holda, 400 ga yaqin korxonalar tashkil etildi. Bu korxonalar yangi mahsulot yetishtirishdan tortib mahalliy xomashyoni chuqur qayta ishlash asosida tayyor oziq-ovqat tovarlari ishlab chiqarishgacha bo'lgan yo'nalishlarda faoliyat olib bormoqda.

Ana shu korxonalarda o'ta yuqori haroratda ishlov berish, aseptik usulda konservalash, muzlatish va sun'iy quritish usullari to'liq o'zlashtirilgan. 2013-

yilning o'zida bu korxonalar tomonidan qiymati 800 million dollardan ortiq bo'lgan mahsulot ishlab chiqarildi, jumladan, 200 million dollardan ziyod mahsulot eksport qilindi.

Yaqin yillarda meva-sabzavot xomashyosini qayta ishlash va unga ishlov berish bo'yicha umumiy qiymati 150 million dollarga yaqin bo'lgan 265 ta investitsiya loyihasini qo'shimcha ravishda amalga oshirish ko'zda tutilgan. Bu sohaga kiritilgan sarmoyalar ko'p xarajatni talab etmasligi, shu bilan birga, 1,5-4-yil ichida o'zini qoplashi bilan e'tiborli ekanini qayd etmoqchiman.

Mavzu bo'yicha savollar:

1. Rivojlangan mamlakatlar agrar siyosatini amalga oshirishning o'ziga xos xususiyatlari, vosita va mexanizmlari nimalardan iborat?
2. Rivojlangan mamlakatlar agrar iqtisodiyotini tartibga solishdagi asosiy vazifalariga izoh bering.
3. Rivojlanayotgan mamlakatlar agrar siyosatini amalga oshirishning o'ziga xos xususiyatlari, vosita va mexanizmlari nimalardan iborat?
4. Rivojlanayotgan mamlakatlar agrar iqtisodiyotini tartibga solishdagi asosiy vazifalariga izoh bering.
5. Agrar iqtisodiyotni tartibga solishda bu mamlakatlarda davlat dasturlari qanday rol o'ynadi?